



Små samfunn og storpolitikk

Krig i Ukraina og krise i Sør-Varanger

Av Ingvild Trøite Johnsen, kommunepsykolog i Sør-Varanger
Sist oppdatert 22.09.23

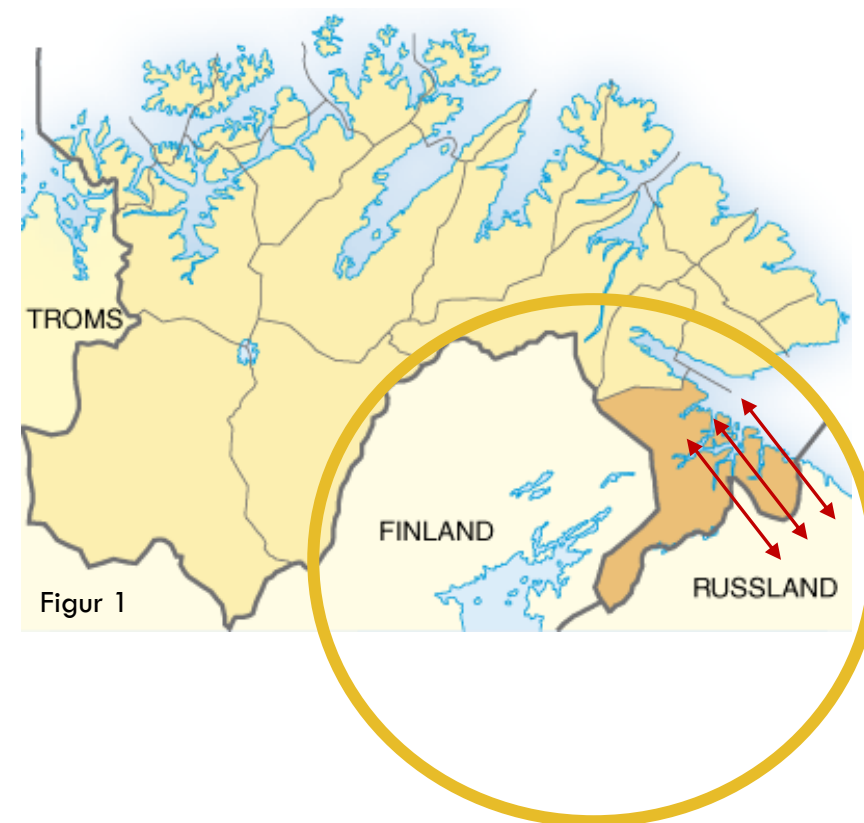
Perspektiver fra kommunepsykologrollen



Sør-Varanger
kommune

LA OSS SETTE SCENEN

- Grensekommune
- Ca. 10 000 innbyggere (4-5% russiske)
- Mylder av aktivitet på tvers av grensen (næring, kultur, skole, idrett, helse)
- Tette bånd: «folk til folk samarbeid», venner, familie
- Gjennomsyrrer hverdagsliv og samfunnsøkonomi
- Kirkeneskonferansen (internasjonalt samarbeid i Barentsregionen)
- Grenseløse samarbeid v/ en strengt bevoktet grense, etter tung innsats over tid



DET RUSSISKE PREGET I VÅRT FLERKULTURELLE SAMFUNN

«En oppvekst med gratis øvelse i å skille
det russiske folk og den russiske stat»



«ALT» BLIR BORTE OVER NATTEN

23. februar 2022

«WHERE DO WE GO FROM HERE?»



24. februar 2022 // SVK i samfunnskrise



Ordfører Lena Norum Bergeng
på Kirkeneskonferansen

Foto: Daniel Berg Fosseng/ TV2

EKSTREM EMOSJONELL PÅKJENNING:

- Vantro, usikkerhet (økonomi, trygghet, framtid mm.)
- Identitetstap, kollektiv sorg
- Skyld- og skamfølelse
- Redsel for krig i Norge
- Familie i Ukraina og/eller Russland
- Som russisk risikerer du/din familie i Russland sanksjoner dersom du fordømmer krigen;
«damned if you do, damned if you don't»

Norsk, russisk, ukrainsk – blanding?

Et **K A O S** av behov i befolkningen

«SJOKKFASEN»



«HANDLINGSFASEN»

Gradvis mer fugleperspektiv og handlekraft

«REAKSJONSFASEN»

Eksempler på trakasseringssaker, splittelse og hærverk

Ordføreren går tidlig ut med ordene:

«Vi fordømmer krigen, ikke russere»

Nyansene blir vanskeligere å forvalte enn noen gang



Utklipp fra Sør-Varanger avis

Vil fjerne russiske gateskilt

SØR-VARANGER (VG) Russlands krigføring gjør at gateskiltene med kyrilliske bokstaver i Kirkenes må tas ned, krever en ny underskriftskampanje.



**Hvordan vise tydelig avstand til krigen,
og samtidig ivareta den enkelte russer
og «det russiske i oss»?**

KREVENDE TIDER...

2022 – 2023 (eksempler):

- Slitasje etter koronapandemien?
- Kraftig økonomisk underskudd i kommunen
- Fraflyttingstrend

*«Vi har blitt redusert til en sikkerhetspolitisk sone.
Vi er identitetsløse»*



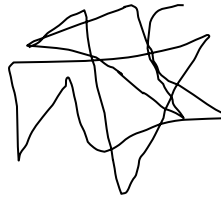
NYORIENTERING?

Langvarig situasjon uten tydelig ende
(glidende overgang over generasjoner)

Kan man lande i en pågående krise?

Blikket vendes gradvis mer fremover enn bakover.
Vi håndterer gradvis mer og mer.
Finner nye løsninger.

Bearbeiding



Reaksjoner

Handlekraft

Nyorientering



Foto: Bernt Nilsen



Foto:
Torbjørn Monsen;
Publisert i Sør-
Varanger avis 21.09.23

KOMMUNEPSYKOLOGROLLEN

«Hva gjør kommunen?»

*«Hvordan være kommunepsykolog
(på eget hjemsted) nå?»*



1. Å STIKKE FINGEREN I JORDA...

UTGANGSPUNKTET

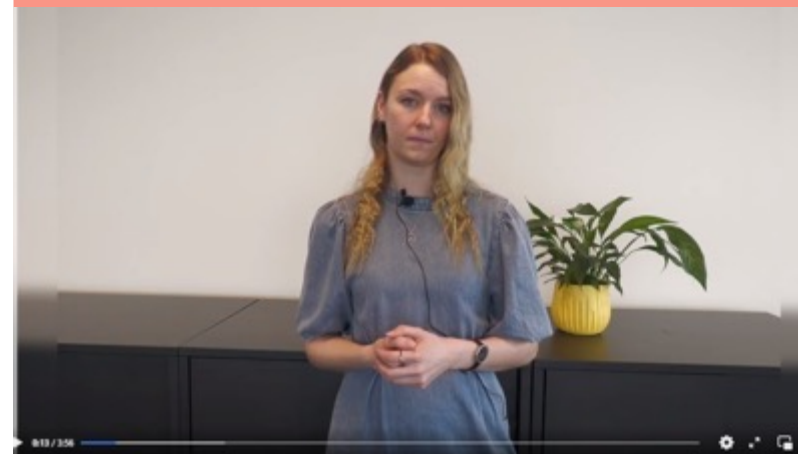
- ❖ Særskilt krevende situasjon
- ❖ Realisme og pragmatikk
- ❖ Tillater fokus på det vi kan gjøre
- ❖ Motarbeider motløshet

... «Ikke brenn lyset i begge ender»



- ❖ Informasjon (kontorsjef, barnehage/skole, kommunepsykolog...)
- ❖ Psykisk helsetjeneste tar «EXIT»-utdanning
(stressmestringskurs i gruppe m/ RVTS Nord)

2. TILTAK



Hei du! I forbindelse med krigen i Ukraina ønsker kommunepsykolog Ingvild å si litt om psykisk helse. Vi bor der vi bor, med våre liv, og påvirkes ut fra det. Tips til deg:...

«TILTAK» (i regi av/med hjelp fra kommunen)

UKM fylkesfestival // VM i snøscootercross // Aktivitetspark



Foto: Hilde Wara

3. VÅRT FAGLIGE BIDRAG: Å SATSE PÅ FOREBYGGING OG BESKYTTELSE

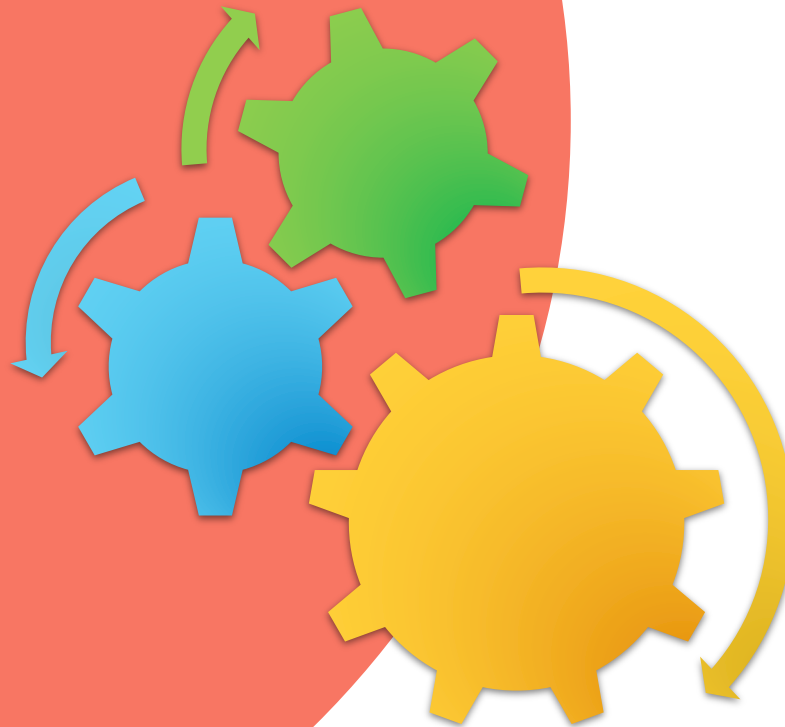
«Det som enkeltmennesker trenger i en individuell krise, og det befolkningen som helhet trenger nå, har mange fellesnevner. Det er ikke traumebehandling som gjelder under pågående belastning. Heller å forebygge at behovet for det skal oppstå senere: Gi informasjon, normalisere reaksjoner, fremme sosial støtte, gi råd om hvordan barna kan involveres i det som skjer»



«For de fleste psykologer er det barnelærdom at strukturelle forhold slår rett inn i folkehelsen. Og få ting er så veldokumentert som at langtidsledighet kan slå ut på psyken. Ingvild tviholder likevel på håpet.

– Vi står midt i en krise. Mye er fremdeles uavklart. Noe av det vi vet at virker beskyttende for den psykiske helsen i krise, er opplevelsen av påvirkningskraft, til forskjell fra maktesløshet. Jeg mener vi ikke må ta sorgene på forskudd. Jeg mener vi er godt rusta, og har godt håp om at dette vil gå bra på sikt, sier hun».

**EN DEL AV
MASKINERIET.**



**Relevant fagkompetanse
for et samfunn i krise!**

Høsten 2022 fikk jeg gi ut en bok om nordnorsk kultur. Jeg jobber tilfeldigvis som kommunepsykolog. Guro Brandshaug er bokbadets moderator. Hun er en ildsjel i lokalsamfunnet. Tilfeldigvis også Ordførerkandidat i 2023.

Guro: «Akkurat nu kjennes det som en dyp dal uten positiv utvikling i sikte. Det bynn å bli en ensom rolle å hold håpet oppe. Koffer e du her?»

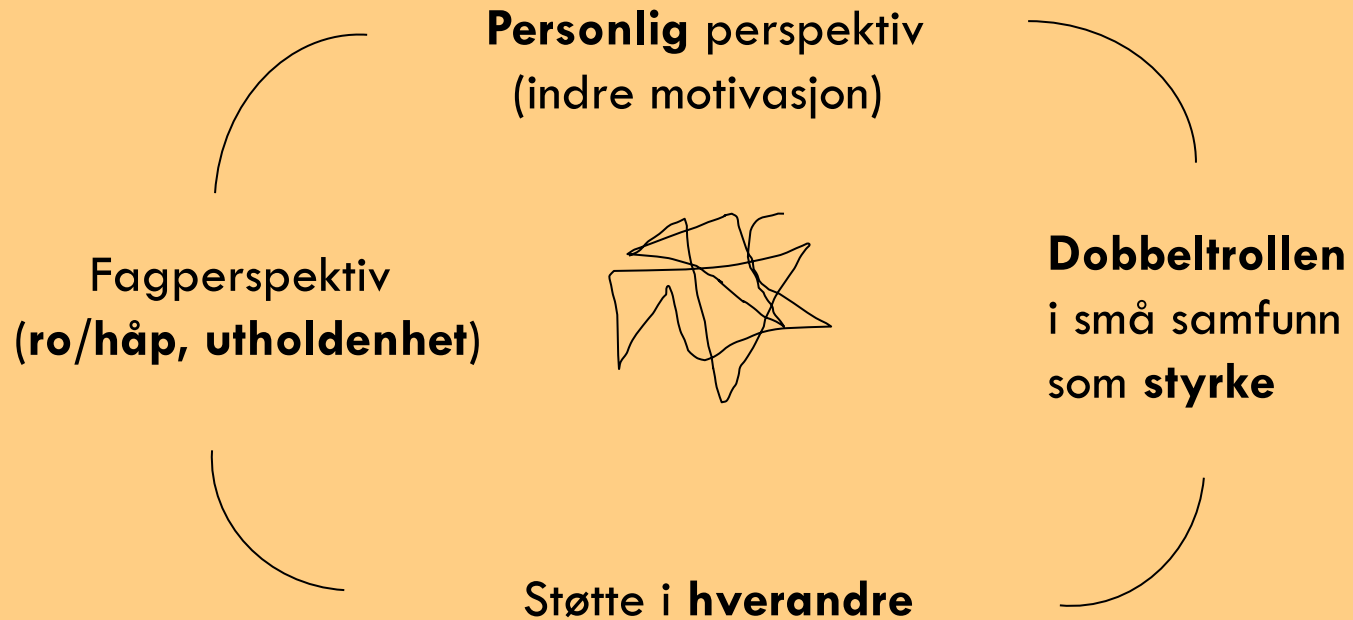
Ingvild: «Etter 2. verdenskrig blei befolkninga her forsøkt tvangsfløtta av myndighetane. Her skulle ingen bo. En stor nok andel klorte sæ fast, til tross. Vi vet alt (eller kanskje ingenting) om ka det krevde. Det va ingen luksustilværelse, men det folk hadde bygd opp sæ imellom blei bevart i kraft av at dem blei væranes. Hadde det ikke vært for dem hadde ikke vi vært her. Og her sitt vi, og snakk om å gje opp fordi vi e dem som må hold ut harde tider? E det ett lokalsamfunn som kan kom sæ gjennom tøffe tak, så e det oss. Nu e mye kjipt. Det e greit å kjenn på. Det kommer bedre daga og æ vil vær med på laget i prosessen»

Guro: «INGVILD!!!»



Foto: Pikene på broen

EN HISTORIE FRA «PRIVATEN».



MITT ØNSKE ER Å INSPIRERE TIL:

- et forebyggende perspektiv og ressursorientering v/ kriser

OBS:

Ikke ensbetydende med å glatte over utfordringene

- at vi ser vårt faglige bidrag som del av en **helhet**, og at vi ofte **kan styrke andre** i deres roller

- å **hvile i rollen** du kan ha, nå, og bruke erfaringene til **videreutvikling**

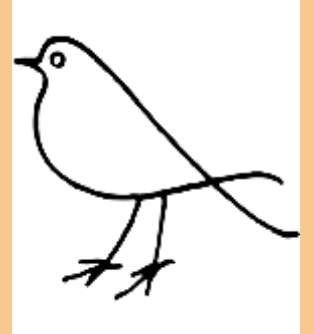
«Medieversjonen» vs. «det virkelige liv»:

Vi har selv bidratt til et krisenarrativ. NRK viser bl.a. til spionasje og pro-Putin holdninger i Kirkenes.

Hva er det ved Sør-Varangersamfunnet som gjør at det består, tross all motbakke?

Hvem blir og hvorfor (i alle dager)!?

Ligger det en motstandskraft her som kunne være interessant å belyse?



... Jeg ønsker NRK velkommen!

REFERANSER

ILLUSTRASJONER:

Figur 1

Hentet fra <https://miraculix.soppognyttevekster.no/om-oss/>

Foto Atle Staalesen/ The Barents Observer

Hentet fra <https://thebarentsobserver.com/en/democracy-and-media/2022/08/border-town-kirkenes-local-russians-stand-against-war>

Foto Daniel Berg Fosseng/ TV2

Hentet fra <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/russer-i-kirkenes-jeg-var-flau/15598429/>

Foto Ivaylo Donchev/ Pikene på broen

Hentet fra <https://www.highnorthnews.com/nb/kraftfull-apning-av-barents-spektakel-ett-ar-etter-invasjonen>

Foto Torbjørn Monsen/ Sør-Varanger avis, hentet fra pluss-sak i nettavis

Øvrige illustrasjoner lastet ned med fri lisens.

TEKST:

Halvorsen, P. (2. mai 2022). Kommunepsykolog på grensen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*.

<https://psykologtidsskriftet.no/reportasje/2022/05/kommunepsykolog-pa-grensen>